

До спеціалізованої вченої ради Д
17.127.01 Класичного приватного
університету,
вул. Жуковського, 70б, ауд. 124, 69002

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
на дисертаційну роботу
Алфімової Анни Вячеславівни
на тему:
«СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК СИСТЕМИ
ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УКРАЇНІ»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним
господарством

Аналіз результатів дисертаційної роботи Алфімової Анни Вячеславівни дає змогу сформулювати наступні узагальнені висновки щодо актуальності, особливостей, логічної структури, наукової новизни, практичного значення, а також загальної оцінки дослідження, основні положення якого подані до захисту.

Актуальність теми дисертації. Сфера торгівлі є тією сферою національної економіки, яка розвивається найшвидшими темпами. Враховуючи всеохоплюючий характер торгових відносин, які пронизують функціонування фактично всіх сфер та галузей господарства, торгівля та комерційна діяльність в різних країнах світу є провідною сферою у формуванні ВВП. Саме тому питання розвитку такого виду діяльності та супутніх до них галузей є одним з найважливіших завдань держави. Важливість розбудови даної сфери також обумовлюється значним залученням громадян до її функціонування як у ролі споживачів товарів і послуг, так і в ролі продавців.

Враховуючи таку важливу роль комерційної діяльності у розвитку економіки країни, цілком закономірним є постійна трансформація

господарських відносин у даній сфері під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників. Це дозволяє постійно забезпечити нові імпульси до розвитку як торгівлі, так і загалом комерційної діяльності. Нові інформаційні технології, процеси цифровізації призвели до активного розвитку електронної комерції у всьому світі. У результаті на сьогоднішній день напрям комерції є одним з перспективних з позиції постійної розробки та впровадження нових інноваційних технологій у роботу відповідних суб'єктів господарювання, які залучені до процесів продажу, купівлі товарів і послуг за допомогою мережі Інтернет.

Проте, не у всіх країнах розвиток електронної комерції відбувається сьогодні активним способом. Однак, вже загальновідомо, що використання технологій електронних продажів має значну кількість переваг та позитивно впливає на розвиток економіки. Саме тому більшість країн сьогодні намагаються створити сприятливі інституційні умови як для продавців, так і для споживачів у сфері електронної комерції.

В Україні сфера електронної комерції перебуває на початкових етапах власного розвитку. Активне використання технології придбання та продажу товарів за допомогою мережі Інтернет відбувалося внаслідок виникнення та поширення пандемії Covid-19. Проте, наявні умови для подальшого розвитку даного виду комерції потребують удосконалення з метою формування більш сприятливого інституційного забезпечення, що вимагає проведення нових наукових досліджень у даній сфері. Зазначене підтверджує актуальність теми дисертаційного дослідження Алфімової Анни Вячеславівни, його теоретичну та практичну значущість.

Зв'язок теми дисертації з науковими програмами та пріоритетними напрямами розвитку науки. Дисертаційну роботу виконано в межах планів науково-дослідних робіт Міжнародного науково-технічного університету імені академіка Юрія Бугая за темами: «Підвищення ефективності структури економічних систем на різних рівнях функціонування» (номер державної реєстрації 0118U001589), у межах якої авторкою конкретизовано сутність

таких дефініцій, як «електронна комерція», «система електронної комерції», обґрунтовано структуру зазначеної системи; «Тренди модернізації систем управління економікою» (номер державної реєстрації 0118U001589), де дисертанткою визначено та описано стратегічну роль електронної комерції в розвитку національної економіки

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Детальне вивчення тексту дисертаційної роботи, наведених у ній статистичних даних і розрахунків дає можливість зробити висновок про обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. Методологічною основою дисертаційного дослідження є фундаментальні положення економічної теорії, державного регулювання економіки, наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів з питань стратегічного розвитку системи електронної комерції.

Інформаційну базу дисертаційної роботи складають нормативно-правові та законодавчі акти України з питань функціонування системи електронної комерції, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених у сфері розвитку електронної комерції, статистичні дані Міністерства економіки України, Державної служби статистики України, Національного банку України, аналітичні матеріали Статистичної служби Європейського Союзу (Eurostat), Світового банку (The World Bank), Конференції ООН з торгівлі та розвитку (UNCTAD), інформаційні ресурси мережі Інтернет, особисті спостереження та розрахунки дисертантки.

Використаний спектр наукових методів дослідження дав змогу дисертантці досягти мети роботи і комплексно підійти до вирішення поставлених завдань. Застосовані такі методи: контент-аналіз, синтез, індукція та дедукція – для дослідження категоріального апарату, а саме уточнення змісту таких дефініцій, як «електронна комерція», «система електронної комерції» (підрозділи 1.1, 1.2); системний підхід – для визначення передумов формування системи електронної комерції, її основних функцій, принципів

функціонування й розвитку (підрозділ 1.3); статистичний та індексний аналіз – для виокремлення й опису сучасних світових тенденцій стратегічного розвитку системи електронної комерції, вітчизняних реалій функціонування такої системи (підрозділи 2.1, 2.2); узагальнення та систематизації – для визначення й аналізу базових бар'єрів забезпечення стратегічного розвитку системи електронної комерції (підрозділ 2.3); компаративний аналіз, абстрагування й групування – для обґрунтування стратегічних заходів з розвитку системи електронної комерції (підрозділи 3.1, 3.2); економетричне моделювання – для встановлення залежностей між базовими параметрами розвитку системи електронної комерції та макроекономічними показниками (підрозділ 3.3); графічний – для наочного подання результатів наукового дослідження.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується відповідними публікаціями у фахових виданнях України з економіки і оприлюдненням на науково-практичних конференціях. Зокрема, основні положення дисертаційної роботи отримали позитивну оцінку на 5 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях із широкою географією проведення.

Мета дисертаційного дослідження відповідає обраній темі роботи. Об'єкт і предмет дослідження визначено вірно. Зміст сформульованих наукових задач структурно-логічно узгоджений, їх кількість можна вважати достатньою для розкриття обраної теми дисертації і вирішення поставленої мети. Дисертант дотримується логічного та структурованого викладення матеріалу. Пропоновані методичні підходи є такими, що дозволяють проводити конкретні розрахунки. Отримані наукові положення сформульовано коректно, по кожному з них визначено наукові результати, сутність їх новизни та її ступінь.

Висновки (проміжні та заключний) являють собою логічно обґрунтовані підсумки виконаної роботи та повною мірою відображають основні положення проведеного дослідження, можливі результати їх впровадження є узагальненням досліджень й основою формулювання практичних

рекомендацій. Вони не містять внутрішніх суперечностей і мають практичну спрямованість. Кількість, обсяг і якість друкованих праць відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України, підтверджують обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Вищевикладене свідчить про достатню обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації Алфімової А.В.

Основні наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, їх новизна. Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, опублікованих наукових праць та авторефератом дисертації дозволяє стверджувати, що основні наукові положення, висновки і рекомендації, які сформульовані дисертантом, характеризуються науковою новизною та відображають особистий внесок здобувача у розвиток положень економічної теорії, що полягає у авторському розв'язанні актуального наукового завдання – поглиблення теоретико-методичних засад та розробці науково-практичних рекомендацій щодо стратегічного розвитку системи електронної комерції в Україні.

Найвагомішими результатами дослідження, що мають наукову новизну, вважаємо такі положення:

- комплекс принципів розвитку системи електронної комерції, перелік яких був розширений принципом інфраструктурної обумовленості (С. 69-70);
- наукові підходи до визначення напрямків впливу системи електронної комерції на розвиток національної економіки (С. 45-47);
- науково-методичний підхід до обґрунтування пріоритетних заходів стратегічного розвитку системи електронної комерції (С. 154-156; 182);
- понятійно-категоріальний апарат у частині уточнення змісту дефініції «електронна комерція» (С. 43-44);
- наукові підходи до розгляду сутності категорії «система електронної комерції» (С. 52-53);

– теоретичні положення формування механізму стратегічного розвитку системи електронної комерції в частині визначення мети, функцій, методів, інструментів, принципів такого механізму (С. 146-148).

Повнота викладу основних результатів дисертації, висновків і пропозицій в опублікованих працях здобувача. Ознайомлення з матеріалами дослідження та авторефератом Алфімової А.В. свідчить про відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації. Наукова робота характеризується як наявністю теоретико-методичних, так і практичних аспектів. В авторефераті у повному обсязі розкрито всі основні наукові результати, сформульовано узагальнюючі висновки, визначено ступінь новизни отриманих розробок.

Опубліковані за темою дисертації наукові праці достатньо повно відображають одержані результати. Основні результати дисертаційної роботи опубліковано в 11 наукових працях, зокрема: 5 статей у наукових фахових виданнях та виданнях, внесених до наукометричних баз даних. Публікації відповідають вимогам до опублікування результатів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Вони містять результати теоретичних досліджень та науково-практичних розробок автора, не містять повторень. Список основних праць наведено в авторефераті та в дисертації, причому для публікацій, виконаних у співавторстві, особистий внесок здобувача конкретно відображено. Хронологія публікацій Алфімової А.В. відноситься до періоду 2017–2021 рр., що свідчить про еволюційність отримання здобувачем наукових результатів дослідження.

У цілому, дисертаційна робота відзначається логічністю побудови, завершеністю, обґрунтованістю наукових положень та висновків, сучасним науковим стилем подачі матеріалу. Автореферат оформлений згідно чинних вимог, у стислій формі передає основні положення дисертаційної роботи, не містить інформації, що не наведена у роботі.

Наукове та практичне значення результатів дисертаційного дослідження. Теоретичне значення дисертаційної роботи Алфімової Анни

Вячеславівни полягає у розробленні та вдосконаленні теоретичних, методичних основ та обґрунтуванні практичних рекомендацій для стратегічного розвитку системи електронної комерції в Україні.

Результати дисертаційної роботи впроваджені в діяльність: ПрАТ «Пологівський олійноекстрактний завод» у частині уточнення переваг розвитку системи електронної комерції для суб'єктів підприємницької діяльності, систематизації результатів аналізу світового досвіду розбудови окресленої системи та її впливу на рівень конкурентоспроможності підприємств різних сфер та галузей національного господарства (довідка № 876/1/04 від 21.05.2021); КС «Освіта» Київського національного університету імені Тараса Шевченка при розробці стратегічних напрямків власного розвитку з урахуванням результатів аналізу зміни моделі поведінки споживачів при купівлі товарів і послуг за допомогою мережі Інтернет та впливу такого виду комерції на схильність споживачів використовувати кредитні кошти фінансових установ (довідка № 20/05/21/3 від 20.05.2021); Міжнародного науково-технічного університету імені академіка Юрія Бугая, а саме поглиблення теоретичних положень функціонування системи електронної комерції, опис її структури з метою пошуку та систематизації базових детермінантів розбудови такої системи, конкретизації інституційних положень їх ефективного упровадження, що знайшло відображення в наукових проектах університету (довідка № 02/00246-а від 20.05.2020).

Зауваження та дискусійні положення. У цілому, позитивно оцінюючи наукове та практичне значення одержаних автором результатів, слід вказати на деякі дискусійні положення, що мають місце в дисертаційній роботі:

1. Доцільно було б поглибити понятійно-категоріальний апарат та більш детальніше конкретизувати сутність таких дефініцій як «електронний бізнес», «електронна торгівля», «інтернет торгівля». Це дозволило б поглибити теоретичні положення розгляду категорії «електронна комерція» та більш чіткіше описати ознаки такого виду комерційної діяльності (с. 51-53).

2. У дисертації у п.п. 1.2 здобувачу доцільно було б більше уваги приділити опису зовнішнього середовища, в якому функціонує система електронної комерції, що дозволило б визначити ті зв'язки між цією системою та системами, які відіграють важливу роль у розвитку електронної комерції як у світі, так і в Україні (с. 52-56).

3. У другому розділі дисертаційної роботи доцільно було б поглибити аналіз сучасних тенденцій розвитку системи електронної комерції в Україні, більш чіткіше обґрунтувати сучасні технології, які використовуються сьогодні в цій сфері та їх потенціал до подальшого застосування у майбутньому (с. 105-114).

4. Також варто більше уваги приділити питанням впливу пандемії Covid-19 на розвиток як світової системи електронної комерції, так і її розвиток в Україні. Це дозволило б у розділі 2 дисертаційної роботи поглибити аналітичну складову дослідження та конкретизувати передумови активізації відносин у системі електронної комерції.

5. У дисертації автор досить часто констатує важливість розвитку супутньої до системи електронної комерції інфраструктури, яка дозволяє активізувати функціонування такої системи. Саме тому, необхідно було б більш детально виокремити елементи такої інфраструктури, визначити окремі перешкоди, що стримують їх розвиток, та сформулювати заходи для вирішення встановлених проблем (с. 157-159).

6. У п.п. 3.1 дисертанту варто більшу увагу приділити обґрунтуванню змісту саме стратегічних заходів розвитку системи електронної комерції, описати яким чином такі заходи повинні визначатися, які органи державної влади повинні здійснювати стратегічне планування розвитку окресленої сфери в Україні (с. 139-143).

Однак висловлені зауваження та побажання не применшують високий науково-теоретичний та прикладний рівень проведеного здобувачем дослідження, мають дискусійний характер.

Загальна оцінка дисертаційної роботи та її відповідність встановленим вимогам. Дисертаційна робота Алфімової Анни Вячеславівни є самостійною, завершеною, цілісною науковою працею. Дисертація якісно збагачує наукові погляди на стратегічний розвиток системи електронної комерції в Україні. Наукові положення, висновки і рекомендації, що винесено на захист, одержані автором самостійно і є суттєвим внеском у розвиток економічної науки.

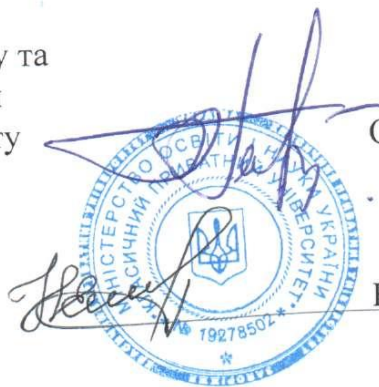
За своїм змістом дисертація відповідає паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. Автореферат повною мірою віддзеркалює структуру, основні положення й висновки дисертації.

Вищезазначене дає підстави стверджувати, що дисертаційна робота Алфімової Анни Вячеславівни на тему «Стратегічний розвиток системи електронної комерції в Україні» за змістом, оформленням, важливістю та глибиною вирішення наукової проблеми відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. (із змінами і доповненнями) Міністерства освіти і науки України, а її автор Алфімова Анна Вячеславівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент,

доктор економічних наук,
професор, завідувач кафедри
національної економіки, маркетингу та
міжнародних економічних відносин
Класичного приватного університету

Підпис д.е.н., проф. О.Л. Гальцової
Засвідчую
Вчений секретар КПУ

О.Л. Гальцова

К.О. Набока